

## وضع قضا و محاکم در افغانستان

نوشته شده توسط تور نجنرال محمد آصف الم عضو گروه دبیران صفحه

بخش هفتم

به ادامه گذشته

بی رابطه نخواهد بود که گفته شود نظام حاکم، اشخاصی را در رأس قضای عسکری نصب میکرد که در جهت منافع و مصالح نظام بسته سلطنتی عمل کند و با نوآوریها به سمت و سوی تأمین عدالت ضدیت نشان داده آنرا بدعت به حساب بیاورد، حتی احکام مصرحه در قانون اساسی (۱۳۴۳) که استقلال قضا را بشارت میداد با فضای تاریک استبدادزای عرصه نظامی که محصول خودخواهیها و کوچک نگری نظام به کافه قوای مسلح افغانستان بود، منطبق و موافق ندانسته و جنایاتی را مرتکب کردند که تاریخ کشور آن را به حیث مبحث سیاه و تاریک در دل داغدار خویش حفظ خواهد کرد.

در دیوان های حرب دایمی ( محاکم عسکری ) رئیس و یک افسر به حیث مدعی العموم به وصف دائم موجودیت داشته و تحت امر قوماندان مربوطه ایفای وظیفه مینمود ، اما اعضای دیوان حرب را افسرانی تشکیل میداد که بر علاوه عضویت در محکمه از خود وظایف اصلی داشته، وظیفه عضویت در محکمه را به حیث وظیفه جنبی و یا فرعی اجرا میکردند. مثلاً نظر به لزوم دید قوماندان مربوطه یکی از قوماندانان کندک ها یا مدیر اوپراسیون قطعه و یا یکی از قوماندانان تولى ها برای اشتراک در رسیدگی به قضایای محاکمه طلب به حیث عضو محکمه اشتراک و در ختم محاکمه در مضبطه های دیوانحرب به حیث قاضی امضا میکردند؛ اینان هیچکدام به شمول رئیس محکمه و مدعی العموم و اعضا نه تحصیل حقوقی داشته و نه به سیستم و به نظام حقوقی کشور بلدیت داشتند . آنها طی دوره های آموزشی آموخته بودند تا یک قطعه و جزو تام چگونه سوق و اداره میگردد و ماهیت تخنیک و سلاح مورد استعمال آن چه میباشد. در مورد قانون و قضا آنها را فقط اسماً به رسیدگی قضایا مؤظف کرده و اربابان صلاحیت دار از آستین ایشان دست کشیده و گلوی اشخاص مورد نظر را می فشردند و اسمش را میگذاشتند حکم دیوانحرب.

دیوان حرب ها صلاحیت داشتند که علیه مجرمین نظر به جرم شان از سه ماه تا اعدام تحدید جزا نمایند. اگر جزای مجرم تا یکسال میبود و طرفین دعوا استیناف طلب نمی گردیدند؛ حکم دیوانحرب بر مجرم در داخل قطعه مربوطه تطبیق میگردد ولی هرگاه بکروز بیشتر از یکسال جزا تحدید میشد این دوسیه بدون استیناف طلبی طرفین دعوی، تابع استیناف و جهت طی مراحل استینافی به ریاست محاکمات وقت ارسال میگردد.

ریاست محاکمات از دوشعبه اول و دوم قضائی و یک شعبه به نام اوراق متشکل بود. هر شعبه دارای هفت نفر عضو بود که از جمله اعضا یکنفر در رأس شعبه به حیث مدیر تعیین میگردد که امور مربوط به شعبه را تنظیم میکرد. در رأس ریاست، رئیس محاکمات قرار داشت که در تشکیل دارای معاون نیز بود. معاون در غیاب رئیس امور مربوط به ریاست را سوق و اداره میکرد.

افسرانی که درین مقام عالی به حیث قاضی ارشد اجرای وظیفه میکردند، منسوب به صنوف مختلفه اردو بوده و دارای تحصیلات حقوقی نبودند. روان همگانی در اردوی شاهی طوری بود که فکر میشد قضا یک مسلک ملائی، بی اهمیت و پاسیف بوده، میتوان افسرانی را باین وظیفه گماشت که در مسلک اصلی تا حدودی بی استعداد باشند و در اجرای وظیفه از خود شایستگی نشان داده نتوانند.

صلاحیت قاضی نیز در اصولنامه محاکمات عسکری در پرده ابهام پیچانیده شده و تاریک و گنگ بود. ازینرو افسرانی که به حیث قاضی ایفای وظیفه میکردند علاوه از این که از فهم و دانش حقوقی محروم بودند در اجراءات ، خویشتن را تابع امر آمرین و قوماندانان میدانستند. هیچ قاضی و هیچ ترکیب قضائی به شمول مدیر شعبه، صلاحیت رسیدگی به قضایا را به صورت مستقل نداشتند و صرفاً آخرین حرف و تصمیم به رئیس و یا در غیاب او به معاونش متعلق بود. نفی و اثبات جرم در قضایای وارده به استیناف به سبب نبود صراحت در قوانین کهنه و به سبب نبود اشخاص مسلکی و قانون دان شفافیت به خود نگرفته، بارها دست به دست میگشت. ریاست محاکمات بار ملامتی را به دوش دیوانحرب و دیوانحرب به دوش هیأت تحقیق می انداخت. آنانکه رنج میکشیدند، منسوبینی بودند که درین مصیبت گرفتار آمده بودند.

ادامه دارد

\*\*\*

بخشهای قبلی این سلسله از طریق لینک های زیرین قابل دریافت است:

بخش اول

[/https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1143121315773016](https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1143121315773016)

بخش دوم:

[/https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1149225721829242](https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1149225721829242)

بخش سوم:

[/https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1161649883920159](https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1161649883920159)

بخش چهارم:

[/https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1168253286593152](https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1168253286593152)

بخش پنجم:

[/https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1175571229194691](https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1175571229194691)

بخش ششم:

[/https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1210148769070270](https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink/1210148769070270)

بخش هفتم:

<https://www.facebook.com/groups/929247713827045/permalink//1281556098596203>